

מערך התכנון והבקרה מחלקת בטיחות, בריאות וסביבה

תאריך: 21.10.2020

חשיפה לחומרים מזיקים מפלסטיק באמצעות מזון – נייר עמדה

הפלסטיק הוא שם לקבוצת חומרים פולימרים סמי-סינתטיים המבוססים בעיקר על תרכובות פחמן שמקורן הוא נפט גולמי. בין סוגי הפלסטיק המוכרים: גומי, ניילון, אקריליק PVC, ועוד.

עם השנים הולכות ומצטברות עדויות לכך שלפלסטיק יש השפעה נרחבת על גוף האדם - השפעה הורמונאלית, מנטלית והתנהגותית.

הפלסטיק מכיל חומרים רבים כאשר החומרים שהוכחו כמזיקים עיקריים לגוף הם: Bisphenol Phosphate (BPA), Phthalates. שני חומרים אלו נחשבים למשבשי פעילות הורמונאלית מכיוון שהם דומים במבנה הכימי שלהם למבנה ההורמונים הטבעיים של הגוף ויכולים להפעיל ביתר או לחסום את המערכות ההורמונליות השונות. BPA משתחרר לסביבה באופן הדרגתי מהפלסטיק המכיל אותו והדליפה גוברת ככל שהפלסטיק מתיישן, מתחמם, נשרט, או מורתח.

הפתלאטים הם קבוצה של חומרים כימיים אשר נמצאים בשימוש נרחב במוצרי PVC.

מוצרי פלסטיק שיוצאים ממעגל השימוש פעמים רבות מוצאים את דרכם לטבע וגורמים לזיהום ולהפרה של האיזון במערכות אקולוגיות. על מנת לצמצם נזקים סביבתיים ולהפחית הידלדלות אוצרות טבע מומלץ למחזר את פסולת מוצרי הפלסטיק. היעילות הכלכלית של מחזור פלסטיק תלויה במספר גורמים, בהם כאמור איכות המיון וההפרדה של הפסולת. כדאי לציין כי הדרך הטובה ביותר להתמודד עם פסולת הפלסטיק היא לצמצם את השימוש במוצרים אלה. אחד הפתרונות האפשריים הוא להשתמש בכלים פלסטיק מהסוג המתכלה.

פלסטיק מתכלה מיוצר באמצעים ביולוגיים כמו חיידקים וצמחים. הפולימרים המתכלים יכולים לעבור פירוק ביולוגי מלא למים ופחמן דו חמצני. PLA ו-PHA הם שני סוגי פולימרים אשר משמשים לייצור מוצרי הפלסטיק המתכלים. כלי פלסטיק מתכלים יכולים להועיל לשמירה על הסביבה, אך בתנאים מוגבלים בלבד מכיוון שהדרך היחידה לאפשר להם להתפרק במלואם היא להפריד אותו מאשפה לא אורגנית ולטפל בו במתקן קומפוסט מבוקר. התנאי הזה מציב מגבלה רצינית על השימוש בחומרים האלה, מכיוון שמתקנים כאלה אינם זמינים כיום לכולם ומחייבים הפרדה קפדנית מאוד של סוגי האשפה.

בעיה נוספת לשימוש בכלים מתכלים הוא העדר רגולציה בישראל. נכון להיום אין תקן מחייב ליצרנים לשימוש במילה "מתכלה" על מוצר פלסטיק, ולכן אי אפשר להבטיח שכל מוצר שמכונה מתכלה אכן יכול לעבור פירוק ביולוגי מלא ללא שאריות מזהמות.

מערך התכנון והבקרה מחלקת בטיחות, בריאות וסביבה

איך להקטין החשיפה לנזקי הפלסטיק?

- יש להעדיף אחסון בכלי זכוכית/קרמיקה על פני פלסטיק. ואם כבר בוחרים בפלסטיק אז לקנות מוצרים אשר מצוין עליהם: "ללא /ביספנול BPA".
- יש להימנע מחימום אוכל בפלסטיק רגיל במיקרוגל! מומלץ להוציא את האוכל לצלחת ולחמם. אם כן מרגישים צורך עז לחמם בכלי הפלסטיק, מומלץ להעדיף כאלה המיועדים לחימום במיקרוגל.
- יש להעדיף שתייה מבקבוק זכוכית/פלדת אל חלד על פני פלסטיק, ואם כבר בוחרים לשותות בפלסטיק, מומלץ להימנע משימוש חוזר ממושך באותו הבקבוק ובוודאי להימנע מהשארתו ברכב, בשמש הקופחת.
- מומלץ להימנע משימוש בכלים חד פעמיים לאוכל חם או לשתייה חמה. ישנם תחליפים העשויים מקרטון או מעץ במבוק וכן פתרונות נוספים ידידותיים יותר לסביבה ולבריאות.
- ככלל, ככל שהפלסטיק שחוק יותר או חשוף יותר לטמפרטורות גבוהות הוא נוטה לפלוט יותר חומרים.
- ניתן לזהות את סוג הפלסטיק על פי קוד המחזור המופיע במשולש שמוטבע על הפלסטיק PET.

סמל מחזור	סוג הפלסטיק (אנגלית)	סוג הפלסטיק (עברית)	מוצרים אופייניים	ניתן למחזור
	Polyethylene Terephthalate (PETE or PET)	פוליאטילן טרפאלט	בקבוקים למשקאות ולרטבים בקבוקי שמן צמחי כלים לחמאת בוטנים וריבות	כן
	High-density Polyethylene (HDPE)	פוליאטילן בצפיפות גבוהה	כדי חלב ומיצים כלים לחמאה וליגורט שקיות סופר	כן
	Polyvinyl Chloride (PVC or V)	פוליוניל כלוריד	אריזות מזון שקופות	לא
	Low-density Polyethylene (LDPE)	פוליאטילן בצפיפות נמוכה	שקיות לחם שקיות למזון קפוא בקבוקים לחיצים	כן
	Polypropylene (PP)	פוליפרופילן	בקבוקי קטשופ פקקים של בקבוקים קש לשתייה	כן
	Polystyrene (PS)	פוליסטירן (קלקר)	צלחות וכוסות חד פעמיות מגשים לבשר תבניות ביצים	לא
	Other Plastics (OTHER or O)	סוגי פלסטיק אחרים, לרבות פוליקרבונאט	בקבוקים של מיצי פירות הדר	כן